

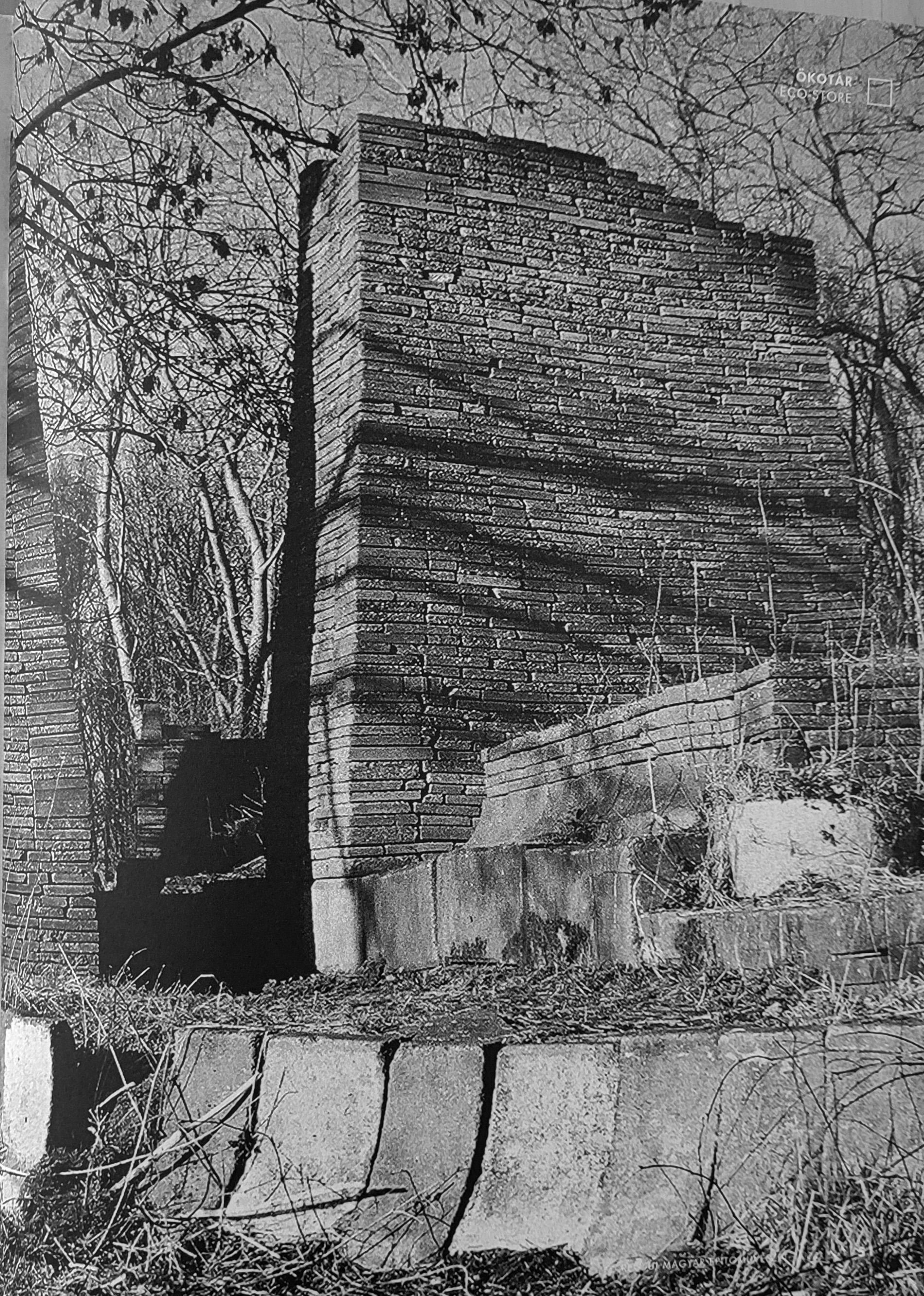
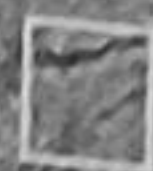
Time Base Architecture

Louis Le Roy holland képzőművész ökokatedrálisa Frízföldön

Ha Rotterdamban felülünk a leuwardeni vonatra, amely a fríz fővárosba visz bennünket, a mérnöki pontossággal kirajzolt mesterséges tájat láthatjuk a vonatablaktól. Egész más élményben lehet részünk, ha két órás utazás után Herenveenben leszállunk és elbiciklizünk a néhány kilométerre fekvő Mildan faluba. Első pillantásra egy építkezési hulladék-lerakóhely melletti elhanyagolt erdőt látunk meg. A kanyargós erdei úton sétálva rábukkanunk egy-egy kőrakásra. Ezek a halmok, falak a mildani Ökokatedrális részei, a Time Base Architecture egyedüli épülő holland példája. Ha nem esik, nem fagy, mindennap összefuthatunk a katedrális építő Louis Le Roy-jal. A ma 79 éves képzőművész 1970-től fogva 15.000 tonna (körülbelül 1500 teherautónyi) hulladékot épített be a 4 hektárnyi területen lévő Ökokatedrálisba. A több mint 30 évvel ezelőtt kezdődött munka előreláthatólag 3000-ig tart.

FOTÓK · PICTURES · PETER WOUDA

„A mai város formatervezett környezet. Az ember nézője, nem résztvevője. A tértől és időtől leváltan, elszigetelten él. Hogyan tud ebben a behatárolt városi rendszerben egy természetes rendszert fejleszteni, egy komplex környezetben, ahol az idő teret kap és a tér időt?” Ezek a gondolatok állnak az Ökokatedrális építésének középpontjában. Minél bonyolultabb egy rendszer, annál nagyobb szabadságot hoz, és minél nagyobb szabadság adott, annál magasabb fokon jön létre a rend. A káoszelmélet arra tanít, hogy a bonyolult rendszerek önszerveződés alapján alakulnak ki, az időfaktornak teljes teret adva. Le Roy Ökokatedrálisja olyan komplex rendszer, ahol a szabad energia bekapcsolásával, az emberek növényekkel, állatokkal való együttműködésével természetes rendszerek alakulnak ki.

Harminc évvel ezelőtt kezdődött az Ökokatedrális időben nyitott határu kísérleti projektje, a munka folyamatosságát 3000-ig a Le Roy által alapított De Tijd (Az Idő) alapítvány biztosítja. Az Ökokatedrális az épületkomplexum mellett fogalom is lett. Kiindulópontja Ilja Prigogine belga kémiai Nobel-díjas tudós hármas kérdése: „Mit tud a természet? Mit tudnak az emberek? Mit tud egy élő organizmus?” Le Roy ezt így formálta tovább: Mit tud egy ember térben és időben alkotni szabad energia (kézi munka) és a természet segítségével?

Le Roy egy négyhektáros területet elkezdett rapszodikus betelepíteni növényekkel. A várossal kötött egy szerződést: minden utcai építőanyag-hulladékot erre a területre szórnak. Ő saját kezűleg (szabad energia) fel- és bedolgozza ezt a hulladékot – külső segítség és gépi erő nélkül –, így magasodnak a fa-

lak, tornyok és szélesednek a járdák. A formát, magasságot, szélességet a hulladék formája és nagysága határozza meg, továbbá az, hogy Le Roy nem használ cementet. A fölhalmozott köveket csak a gravitáció tartja egymáson.

Le Roy másik hasonló munkája, a „Vad kert”, szintén az 1970-es években indult. Egy 1 kilométer hosszú és 15 méter széles csíkot kapott kísérleti helynek. A bulvár melletti földcsíkot átvarázsolta vad kerteté, majd erdővé. A kivitelezés roppant egyszerű: szórd a területre az összes útépitési hulladékot, kezd el válogatni és lerakni a környéken lakókkal, majd mindenki ültethet, amit akar: virágot, cserjét, kis fát, fűvet. A legfontosabb, hogy sohasem lesz kész, mindig kell rajta dolgozni, a kreatív energia, amit ebbe a kertbe fektetsz, a természet segítségével komplex rendszerré alakul át. Csak egy dolog tilos: nem szabad semmit rendezni, az embereket és a természetet a saját útjára kell engedni! A világ megismerte a „Vad kert”-et, és Le Roy-t. Párizstól Hamburgig mindenfelé hívták. Mindent megkapott a munkájához: pénzt, földet, emberi erőt – csak időt nem. Le Roy projektjeihez 20-30 év szükséges.

Az ilyen kísérletek a mai társadalmi, politikai rendszerben alig kapnak helyet. Elgondolkodtató, hol kezdődik az egyén szabadsága. Ha a szabadság valódi, akkor a földeket fel kell szabadítani a tulajdonjogtól, hagyni az embereket dolgozni a természet és az idő segítségével – sugallja az építész. Ki fog ezzel pénzt keresni? Le Roy nem hiszi, hogy a piacgazdaság és a mai politika hagyják az Ökokatedrális típusú projektek elburjánzását. Szó szerint.

Tamás Margit